

UZAK ADANIN GİZEMLİ SAKINLERİ: LEMURLAR

Karnaval makyajı yapılmış gibi yüzleri ve kocaman gözleriyle lemurlar, hem gizemli bir çekiciliğe hem de sıcak bir şirinliğe sahip olabilen ender hayvanlardan. Adlarının kökeni de oldukça ilginç. Lemur sözcüğünün türediği "lemures" sözcüğü, Latince'de "gecenin varlıkları" anlamını taşıyor. Gece yaşamına uyum sağlamış olan kocaman parlak gözlerini düşününce, bu ad onlara gerçekten yakışıyor.

Lemur türlerinin doğal yayılış alanı Madagaskar ve civar küçük adalarla sınırlı. Son iki yılda Madagaskar'a hücum eden hayvan bilimcilerin ve diğer araştırmacıların gayretiyle, lemurların tür sayılarında ani bir artış oldu. 2005 yılının ortasında iki, 2006 yılının sonunda da 3 yeni lemur türü daha keşfedildi. Şu anda 52 lemur türüne ev sahipliği yaptığı bilinen Madagaskar'da, en az 10 türün daha keşfedilmeyi beklediği düşünülüyor. Bu kadar sınırlı bir coğrafya için, bu rakam etkileyici derecede yüksek.

Bilim adamları, sistematik sınıflandırmaya göre primatların en ilkel formu olan lemurların, daha önce bütün dünyada yaşıyor olduklarını düşünüyorlar. Bu senaryoya ve fosil kayıtlarına göre, günümüzden yüzyıllar önce, Madagaskar Büyük kıta Afrika'dan ayrıldıktan sonra adaya geldikleri ve burada büyük primatlarla rekabetten uzak kalarak soylarının devamını koruyabildikleri ve olağanüstü bir çeşitliliğe ulaştıkları düşünülüyor.

Bilinen en küçük lemurlar, fare lemurları (Cheirogaleidae) ailesinin üyeleri. Rekorsa, 6,2 cm'lik boy ve 30 gramlık ağırlık ortalamasıyla cüce fare lemurlarına (Microcebus myoxinus) ait. Tabii ki şimdilik. Fare lemurlarının tür sayısı, geçtiğimiz yılın sonuna doğru keşfedilen 3 yeni türle birlikte

Siyah lemur

Fare lemuru

15'e ulaştı. Ancak, fare lemurları arasındaki genetik farklılıkların çok az olduğu, bu nedenle de bazılarının gerçekten tür olarak sayılamayabileceği belirtiliyor.

Daha çok geceleri aktif (nokturnal) olan küçük lemurların besin yelpazesinde bitkiler, meyveler, özsular, böcekler, örümcekler ve küçük omurgalılar bulunmasına karşın, gündüzleri aktif (diurnal) olan diğer türler ağırlıklı olarak bitkisel besleniyorlar. Adaya insanların yerleşmesinden sonra bü-

yük lemur türlerinin çoğu yok olduğu için, günümüzde yaşayan büyük lemurlar ortalamada 10 kilogramı pek geçmiyorlar. Bilinen en büyük lemurlarsa, 70 cm'e ulaşabilen boyları ve 13 kg'a ulaşan ağırlıklarıyla indriler. İndri, Madagaskar'da konuşulan yerel dilde "Bak!" anlamını taşıyor, ve bu ünlemi duyan Fransız araştırmacıların yanlışlıkla hayvanın adını bu sanmaları sonucu türün adı olarak kalmış. Yoksa, Madagaskar'da bu hayvanlara "babakoto" adı veriliyor.

Lemurların hepsi tehlike altındaki türler ya da tehdit altındaki türler kategorilerinde yer alıyorlar. Sınırlı coğrafyalarına ek olarak, insanların popülasyonları ve yaşam ortamları üzerindeki baskısı yüzünden zor durumdadır. Dünya üzerinde şimdiye dek varolan lemur türlerinin üçte birinin soyunun tükendiği düşünülüyor. Çeşitli ülkelerde kurulan araştırma enstitüleri ve gönüllü gruplar, lemurlar için ellerinden geleni yapıyorlar. Ancak, tür sayılarında görülen çeşitlilik, araştırmacıların gözünü biraz da korkutuyor. Çünkü, bu aynı zamanda, koruma çalışmalarının ilgisinin yöneltilmesi gereken tür sayısının da artması ve çalışmaların zorlaşması anlamına geliyor.

Deniz Candaş

Halkalı kuyruklu lemur

Biliyor muydunuz?

Güneydoğu Asya'da yaşayan ve uçan lemurlar olarak bilinen 2 tür, aslında lemurlarla yakın akraba bile değiller. Adlarının aksine uçuş yetenekleri de bulunmayan bu memeliler, aslında yalnızca, kol ve bacaklarının arasında uzanan deri kıvrımları sayesinde havada süzülerek çok uzun atlayışlar yapabiliyorlar.

Kaynaklar:

<http://www.nature.com/news/2006/061120/full/061120-15.html>
<http://lemur.duke.edu/>
<http://www.wildmadagascar.org/wildlife/lemurs.html>
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/4135670.stm>